

для виконання робіт наступного етапу розробки; наявність помилок, які не дозволяють завершити успішно розробку. Крім цього повинні бути одержані відповіді на такі питання: чи є можливість на основі документації, не залучаючи розробника, зрозуміти й оцінити зміст розробки; чи відповідають функції, реалізовані на цьому етапі, функціям, передбаченим у попередніх етапах; чи є помилки, без усунення яких не можна говорити про завершеність розробки; чи не потрібен розгляд альтернативних варіантів, які забезпечать кращі технічні характеристики при тих же функціях програмного комплексу, що розробляється. Розробник усуває зауваження та переходить до наступного етапу розробки.

Виконання курсової роботи в умовах ігрового проектування надає студентам можливість застосувати свої теоретичні знання при вирішенні конкретних практичних завдань, формує у них професійні уміння, які необхідні для здійснення майбутньої професійної діяльності, а ефективна індивідуально-консультативна діяльність викладача є запорукою успішності цього процесу.

*Л. В. Щетініна, канд. екон. наук, доц.,
кафедра управління персоналом та економіки праці*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інноваційність як критерій, характеристика чи риса особистості має пронизувати всі процеси соціально-економічного розвитку України. І це не просто гасло, а висновок, який підкріплюється досвідом розвинутих країн світу. Так, аналіз тенденцій розвитку «найстаріших», «старих» і «нових» країн ЄС дає змогу зробити низку висновків, що підтверджують необхідність підвищеної уваги до інноваційності у будь-яких її проявах на сучасному етапі розвитку світової економіки.

Для «найстаріших» країн ЄС (Бельгія, Нідерланди) основними конкурентними перевагами, що забезпечують їм лідируючі позиції, є макроекономічна стабільність та розвиток суспільних інститутів. Але на формування цих конкурентних переваг, у першу чергу макроекономічної стабільності, необхідний час, тривалість якого, у найкращому випадку, може вимірюватися десятиріччями. Саме стільки необхідно для формування матеріальної основи стабільності кра-

їни — справжнього середнього класу, який відповідає таким критеріям його виділення — численність (60—70 %), єдність інтересів, законослухняність, задоволення матеріальних потреб, активна життєва позиція. Тоді як «старі» і «нові» країни, деякі з яких (Фінляндія, Швеція, Естонія), маючи порівняно незначний строк членства в ЄС, становлять значну конкуренцію для найстаріших країн і, в першу чергу, завдяки таким конкурентним перевагам, як розвиток суспільних інститутів та інноваційних технологій. Своєю чергою, реалізація цих конкурентних переваг неможлива без людського фактору, якому має бути притаманна інноваційність.

Перш ніж розглянути процедури формування інноваційності як риси особистості, необхідно визначити сутність цього поняття. На нашу думку, інноваційність особистості є комплексною індивідуально-особистісною характеристикою, яка включає, такі складові, як творчий підхід до справи, самостійність, орієнтація на досягнення, високий рівень самомоніторингу, схильність до ризику, адекватна самооцінка тощо. Як відомо, деякі з наведених індивідуально-особистісних рис мають бути закладені генетично (творчий підхід до справи, орієнтація на досягнення), а деякі формуються під впливом зовнішніх факторів. Але успішна реалізація особистістю навіть «вроджених» рис вимагає сприятливого впливу факторів зовнішнього середовища, серед яких можуть бути адекватні навчальні технології, що використовуються в закладах освіти. Важливим висновком є також те, що, виходячи з комплексності поняття «інноваційність особистості», не існує жодної людини, у якої неможливо було б сформувані певні складові цієї індивідуально-особистісної характеристики, тобто певний рівень інноваційності. Хоча, з іншого боку, її формування вимагає застосування індивідуального підходу до особистості, в тому числі під час реалізації навчальних технологій, зокрема це стосується організації роботи студентів у малих групах, використання активних методів навчання, написання есе та інших науково-пошукових робіт.

Наприклад, під час *організації роботи студентів у малих групах*, необхідно підбирати їх членів враховуючи міру розвитку складових інноваційності або хоча б рівень поточної успішності. Це сприятиме усуненню психологічного дискомфорту, що з'являється в роботі з студентами-однорупниками, які мають значно вищий рівень розвитку інноваційності, і не дає змогу в повній мірі всім студентам самореалізуватися в навчальному процесі.

Зміст *активних методів навчання* (мозковий штурм, кейс-методи, дискусії) розкривається саме через їх орієнтацію на формування інноваційності у студентів. Але традиційне використан-

ня цих методів сприяє розвитку інноваційності переважно у студентів з високими потенціалом інноваційності або у активних та ініціативних студентів, тоді як інші студенти проявляють пасивність у вирішенні навчальних проблем. Вказану обмеженість активних методів можна подолати завдяки викладацькій майстерності через використання допоміжних питань до пасивної групи студентів, що будуть стимулювати їх активність.

Значний потенціал розвитку інноваційності у студентів закладений у виконанні *самостійних індивідуальних робіт науково-прикладного характеру* (есе, підготовка доповіді, презентації на конференцію, курсової роботи тощо). Однак реалізація цього потенціалу залежить у значній мірі від організації системи оцінювання виконання цих робіт, зокрема розроблених критеріїв їх оцінювання. У більшості нормативних матеріалів, що регламентують навчальний процес, розглядаються, в кращому випадку, такі критерії оцінювання робіт, як обґрунтованість, логічність, якість і глибина аналізу проблем, критичність і самостійність. Тобто серед всієї сукупності критеріїв оцінювання робіт науково-прикладного характеру на формування інноваційності в особистості орієнтовані лише самостійність і критичність. Але ці критерії сприяють розкриттю тільки частини потенціалу інноваційності у студента. Отже, важливою умовою формування студентів як інноваційних особистостей є удосконалення навчальних технологій через розширення системи критеріїв оцінювання роботи студентів за рахунок критеріїв інноваційності (творчий підхід, оригінальність тощо).

Г. А. Ямборко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра обліку в бюджетних і кредитних установах
та економічного аналізу

ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ KEYС-МЕТОДУ.

За сучасних умов реформування системи вищої освіти і формування єдиного освітнього, наукового і суспільно-економічного простору європейського регіону — Болонського процесу, відбувається оновлення та зміни навчальних програм за змістом, вдос-